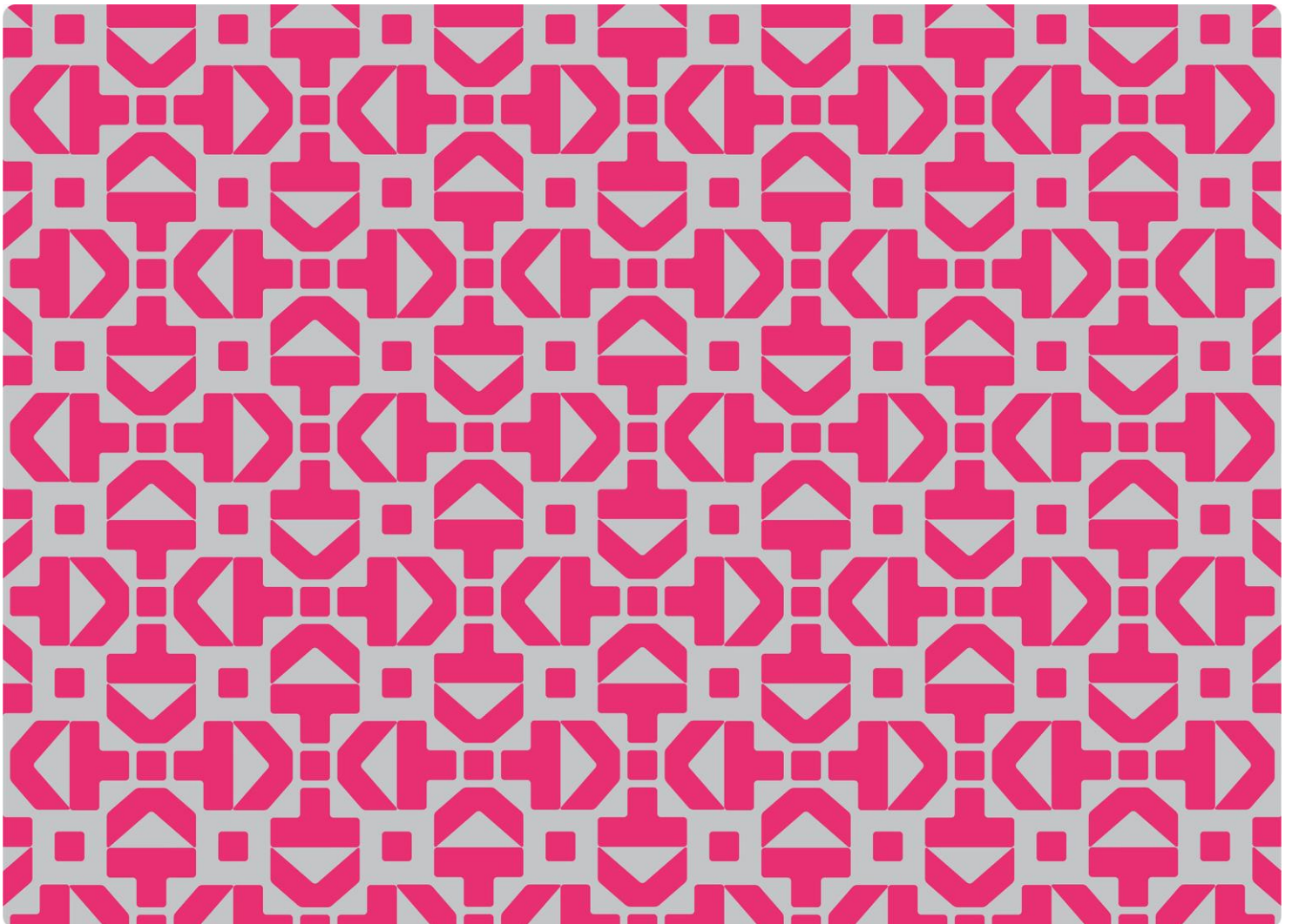

Konsekvenser av koronapandemien for høyere utdanning

En sammenstilling av relevante data

» **Konsekvenser av koronapandemien for høyere utdanning**

En sammenstilling av relevante data

Redaktør:

Stig Helge Pedersen

Forfattere:

Merete Helle

Merethe Wedahl Anker-Nilssen

ISSN 2703-9110

Utgitt: August 2023

© Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Innhold

1 Innledning	4
2 Sammendrag.....	6
3 Studenter i høyere utdanning.....	7
3.1 Inntakskvalitet	8
3.2 Gjennomføring	10
3.3 Studiekvalitet.....	18
3.4 Livskvalitet og psykisk helse	20
4 Ansatte og stipendiater i høyere utdanning.....	22
4.1 Doktorgradsutdanning.....	22
4.2 Ansattes tidsbruk og publisering.....	23
5 Studenter i høyere yrkesfaglig utdanning	25
5.1 Gjennomføring	25
5.2 Studiekvalitet.....	28
5.3 Livskvalitet og psykisk helse	29
6 Kilder	31
7 Vedlegg.....	33

Oversikt figurer

Figur 1 Antall kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass, totalt og for statlige og private institusjoner, 2014–2022*	8
Figur 2 Karakterpoeng og opptakspoeng totalt for studenter møtt, per institusjon 2014–2022	9
Figur 3 Studiepoeng per student, totalt og for statlige og private institusjoner, 2013–2022*	10
Figur 4 Andel stryk, totalt og for statlige og private institusjoner, 2013–2022*	11
Figur 5 Prosentandel eksamenskarakterer A+B, per institusjon 2014–2022*	12
Figur 6 Prosentandel som gjennomfører på normert tid, bachelor- og masterutdanninger, 2013–2022	13
Figur 7 Antall studenter til og fra Norge (inn- og utveksling), 2013–2022	14
Figur 8 Gjennomsnittlig antall timer per uke til faglig tidsbruk og betalt arbeid (blant studenter som har jobb), 2014–2022	15
Figur 9 Andel som gjennomfører på normert tid, totalt og for statlige og private institusjoner, 2013–2022	23
Figur 10 Publiseringspoeng per faglige årsverk, for statlige og private institusjoner 2013–2022	24

Oversikt tabeller

Tabell 1 Andelen masterkandidater sysselsatt i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning, per institusjon 2017–2021	17
Tabell 2 Gjennomsnittsskår på utvalgte spørsmål/indekser fra Studiebarometeret	18
Tabell 3 Utvalgte resultater om psykisk helse og livskvalitet fra SHoT, 2010–2022	21
Tabell 4 Tidsbruk på utdanning og FoU for førstestillinger, 2016 og 2021	23
Tabell 5 Antall studenter etter utdanningsform, 2018–2022	26
Tabell 6 Andel stryk, etter fagområde 2018–2022	26
Tabell 7 Fullføringsgrad på normert tid, etter fagområde 2019–2022	27
Tabell 8 Tidsbruk til organiserte læringsaktiviteter, etter fagområde 2018–2022	27
Tabell 9 Gjennomsnittlig tidsbruk til egenstudier, etter fagområde 2018–2022	27
Tabell 10 Gjennomsnittsskår på overordnet tilfredshet med studieprogrammet, etter fagområde 2018–2022	28
Tabell 11 Gjennomsnittsskår på motivasjon for studieinnsats, etter fagområde 2018–2022	28
Tabell 12 Gjennomsnittsskår på indeks for sosialt og faglig miljø, etter fagområde 2018–2022	29
Tabell 13 Resultater fra SHoT 2022, sammenstilling HU og HYU	29

Institusjonskategorier og institusjoner

Listen under viser institusjonskategoriene med fullt navn på institusjonene (forkortelse i parentes). Der institusjonene er omtalt i notatet, bruker vi forkortelsen for institusjonsnavnet.

Universiteter

- Nord universitet (NU)
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet)
- Universitetet i Agder (UiA)
- Universitetet i Bergen (UiB)
- Universitetet i Oslo (UiO)
- Universitetet i Stavanger (UiS)
- Universitetet i Sørøst-Norge (USN)
- Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (UIT)

Statlige vitenskapelige høyskoler

- Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO)
- Høgskolen i Molde, vitenskapelig høgskole i logistikk (HiM)
- Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO)
- Norges Handelshøyskole (NHH)
- Norges idrettshøgskole (NIH)
- Norges musikkhøgskole (NMH)

Statlige høyskoler

- Høgskolen i Innlandet (HINN)
- Høgskolen i Østfold (HiØ)
- Høgskolen i Volda (HVO)
- Høgskolen på Vestlandet (HVL)
- Sámi allaskuvla / Samisk høgskole (SH)

Private vitenskapelige høyskoler

- Handelshøyskolen BI (BI)
- MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn (MF)
- VID vitenskapelige høgskole (VID)

Private høyskoler

- Ansgar Høyskole (ATH)
- Barratt Due Musikk institutt (BDM)
- Bergen Arkitekthøgskole (BAS)
- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH)
- Fjellhaug Internasjonale Høgskole (FIH)
- Høgskolen for grøn utvikling (HGUT)
- Høyskolen for dansekunst (HFDK)
- Høyskolen for ledelse og teologi (HLT)
- Høyskolen Kristiania (HK)
- Lovisenberg diakonale høgskole (LDH)
- NLA Høgskolen (NLA)
- Steinerhøyskolen (RS)

1 Innledning

Det er stort behov for mer kunnskap om de langsiktige konsekvensene av koronapandemien for universitets- og høyskolesektoren og høyere yrkesfaglig utdanning. Kunnskapsdepartementet (KD) har derfor gitt HK-dir i oppdrag å se nærmere på eksisterende statistikk og undersøkelser for å bidra til økt innsikt i konsekvensene for studenter og ansatte i høyere utdanning (KD, 2022). Dette notatet er første del av et to-delt oppdrag og inneholder en oversikt over utviklingen på utvalgte områder i UH-sektoren som kan bidra til innsikt om pandemiens konsekvenser. Del to av oppdraget er et forskningsoppdrag som skal gå mer i dybden på de langsiktige konsekvensene av koronapandemien.

Vi vet mye om situasjonen for studenter og ansatte i høyere utdanning under og rett etter pandemien. Blant annet har NIFU kartlagt situasjonen for studenter og ansatte under koronapandemien i rapporten «Et akademisk annerledesår» (2021). Rapporten viser at omleggingen til digital undervisning fra én dag til den neste var krevende for de faglig ansatte, og medførte blant annet at de brukte mindre tid på forskning og mer tid på undervisning. To av tre studenter fikk et redusert undervisningstilbud, og mange mener at de lærte mindre enn hva de ville ha gjort med fysisk undervisning på campus. To av tre studenter rapporterte om psykososiale utfordringer og ensomhet. Også doktorgradsstipendiater var en sårbar gruppe under pandemien, og mange rapporterte om forsinkelser. Rapporten viser at den digitale kompetansen har økt, samtidig som mange så verdien av fysiske møteplasser.

Tilstanden og utviklingen over tid på en rekke områder i høyere utdanning er godt dokumentert i årlige rapporter utarbeidet av HK-dir på oppdrag for KD. Tilstandsrapportene for 2020 og 2021 viser at det var rekordmange søkere til høyere utdanning, flere som gjennomførte på normert tid, flere studiepoeng som ble produsert og færre som dro på studentutveksling under pandemien. Rapportene viser også at det er en nedgang i studentenes tilfredshet med studiekvaliteten (HK-dir, 2022, 2023).

Basert på det vi vet om effektene av smitteverntiltak på kort sikt og antagelser om mer langsiktige konsekvenser, har vi valgt ut indikatorer og spørsmål fra foreliggende statistikk og undersøkelser som kan si noe om endring og utvikling. Fokuset er på de forholdene som i størst grad ble påvirket under pandemien og rett etter. Vi vil følge disse indikatorene over tid for å observere mulige langtidskonsekvenser av pandemien.

Spesielt interessant blir det å følge med på de siste årskullene med nye studenter som kommer inn i høyere utdanning. Mange av disse studentene vil ha gjennomført videregående skole under strenge smitteverntiltak, og mange har aldri gjennomført en eneste eksamen. En amerikansk undersøkelse gjennomført av Times Higher Education (2022) basert på blant annet spørreundersøkelser blant studenter og ansatte ved flere universiteter, viser at nye studenter har utfordringer og sliter med å tilpasse seg studentlivet og dets krav. Den viser også at søkningen til høyere utdanning har gått ned, og at matematikk- og leseferdigheter blant de som søker seg til høyere utdanning, har gått ned.¹

Samtidig er det viktig å understreke at det er vanskelig å isolere effekten av koronapandemien, altså å skille utvikling som skyldes pandemien fra andre forhold. Fokuset

¹ [US university students way behind after Covid | Times Higher Education \(THE\)](#)

på studentenes psykiske helse under pandemien illustrerer dette. Undersøkelser viser at det har vært en økning i andelen studenter som rapporterer om psykiske plager siden 2010, så dette kan sies å være en mer langsiktig trend der pandemien kan ha hatt en forsterkende effekt.² Det er viktig å følge med på den videre utviklingen og kartlegge årsaker til økningen i psykiske plager blant studenter. Et forhold som trolig vil påvirke fremtidige studentkull er den påviste økningen i andelen barn og unge med psykiske plager (FHI, 2023).

Dette notatet har tre deler og tar for seg utviklingen på utvalgte indikatorer for følgende tre grupper:

- Studenter i høyere utdanning
- Ansatte og stipendiater i høyere utdanning
- Studenter i høyere yrkesfaglig utdanning

Det foreligger mye data og undersøkelser for studenter i høyere utdanning, mens datagrunnlaget for ansatte, stipendiater og studenter i høyere yrkesfaglig utdanning er mindre. Tallene som er presentert her, er en første sammenstilling av statistikk og undersøkelser som viser utvikling over tid, og som vil bli fulgt videre fremover for å kunne vurdere eventuelle effekter av pandemien i årene som kommer. Tallene vil bli oppdatert på årlig basis, og nye indikatorer eller tall vil kunne inkluderes underveis dersom dette viser seg å være relevant.

Vi tar forbehold om de resultatene som fremkommer, gitt at dette er en sammenstilling av foreliggende data på overordnet nivå. Vi har ikke analysert sammenhenger mellom indikatorer, og vi har heller ikke sett nærmere på forskjeller mellom ulike undergrupper (for eksempel grupper av studenter).

Vedleggstabeller er samlet i digital vedleggsløsning: <https://vedlegg.hkdir.no/Korona/2023>

² Se SHoT 2022 og Studenters levekår 2021, undersøkelsene omtales nærmere senere i notatet.

2 Sammendrag

Vi kan – som i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023 – konkludere med at flere av de utviklingstrekkene som er presentert her, er preget av pandemien. Vi ser nå i hovedsak en normalisering i form av at flere indikatorer er på samme nivå – eller på vei tilbake til samme nivå – som før pandemien. Søkertallene til høyere utdanning har gått ned i etterkant av pandemien, og dette medfører en nedgang i førstevalgssøkere per studieplass. Andelen studenter som stryker, gikk ned under pandemien, men er nå på vei tilbake til tidligere nivåer. Dette medfører at studiepoengsproduksjonen synker. Disse indikatorene har sterk korrelasjon.

Tallene for studentutveksling ble kraftig påvirket av koronapandemiens smitteverntiltak og nedstenging, men nå nærmer antallet utreisende studenter seg nivået fra før pandemien. Økningen i antallet innreisende studenter har vært spesielt stort, og det er nå flere studenter på utveksling til Norge enn det var før pandemien.

Studenter i høyere utdanning jobber stadig mer ved siden av studiene. Dette medfører at de bruker mindre tid på studiene, og det kan ha negative konsekvenser for både utdanningsresultater og gjennomføring. Overordnet tilfredshet med studiene går ytterligere ned i 2022, dette kan være et signal om svak integrering av nye studenter høsten 2021. Studentenes motivasjon for studieinnsats har vært synkende over flere år, og stadig flere studenter rapporterer om psykiske utfordringer og ensomhet. Dette er en utvikling som har skjedd over lengre tid, der pandemien synes å ha hatt en forsterkende effekt. Dette er viktige forhold å følge med på fremover.

Også for studenter i høyere yrkesfaglig utdanning er det utfordringer knyttet til livskvalitet. Vi har ikke tall som viser utvikling for denne studentgruppen, men i SHoT 2022 er det omtrent like store andeler som rapporterer om psykiske plager og dårlig livskvalitet som for andre studenter. Studiebarometeret viser at fagskolestudenter i gjennomsnitt er mer motiverte for studieinnsats enn studenter i høyere utdanning. Tidsbruk til organiserte læringsaktiviteter går ned over tid, og dette er den samme utviklingen som for studenter i høyere utdanning.

Når det gjelder stipendiater og ansatte i sektoren, ser vi at antallet avlagte doktorgrader går ned for andre år på rad. På samme måte som i fjor kan det være naturlig å se nedgangen i sammenheng med forsinkelser på grunn av pandemien. Også antallet publiseringspoeng for sektoren samlet er lavere enn året før. Dette har trolig sammenheng med at pandemien medførte mindre tid til forskning (og mer tid til undervisning). Tidsbruksundersøkelsen viser at undervisere brukte mer tid til undervisning og mindre tid til FoU under pandemien. Vi vil følge med på hvordan dette utvikler seg fremover.

3 Studenter i høyere utdanning

I dette kapitlet presenterer vi utvalgte indikatorer som til sammen kan gi et bilde av de langsiktige konsekvensene av koronapandemien for studenter i høyere utdanning. Disse indikatorene er delt inn i følgende tematiske områder:

- Inntakskvalitet
- Gjennomføring
- Studiekvalitet
- Livskvalitet og psykisk helse

Tallene som er presentert her, er hentet fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) og studentundersøkelsene Studiebarometeret (NOKUT), Studentenes trivsels- og helseundersøkelse (SHoT) og Studenters levekår 2021 (SSB). Tall er presentert tilbake til 2013/2014 (der det er mulig), og vil bli fulgt over tid. Fremstillingen er på overordnet nivå i notatet. I vedlegget finnes det tall per institusjon. Utvikling over tid og mulig sammenheng med koronapandemien blir kommentert kort.

Følgende indikatorer er også omtalt og nærmere analysert i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023:³

- Poengsnitt
- Kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass
- Andelen stryk
- Gjennomføring på normert tid
- Studentutveksling
- Studentenes tidsbruk
- Overordnet tilfredshet med studieprogrammet

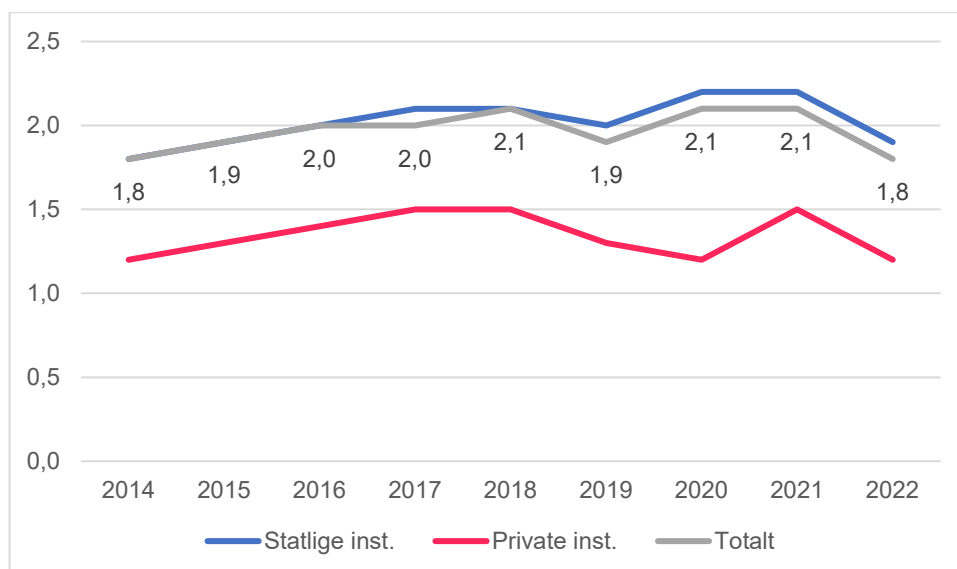
³ [Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023 \(hkdir.no\)](https://www.hkdir.no/tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2023)

3.1 Inntakskvalitet

Vi vil her se nærmere på indikatorene kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass og opptakspoeng.

Kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass er en viktig indikator på etterspørselen i høyere utdanning. Økte søkertall under koronapandemien medførte at antallet kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass økte. Som vist i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023, medførte en nedgang i antallet søkere i 2022 at det ble færre søkere per studieplass. Figur 2 viser at antallet kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass ble redusert fra 2,1 i 2020 og 2021 til 1,8 i 2022. Dette er en nedgang på 0,3 kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass fra årene før, og nedgangen er like stor for de private som for de statlige institusjonene. De statlige lærestedene har 1,9 kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass i 2022, mens de private har 1,2.

Figur 1 Antall kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass, totalt og for statlige og private institusjoner, 2014–2022*

*Etikettene viser antallet for totalt.

Kilde: DBH

Det har vært en nedgang i antallet kvalifiserte førstevalgssøkere fra 2021 til 2022 for de aller fleste institusjonene. Se vedleggstabell [V3.1](#) for antallet førstevalgssøkere per institusjon.

Vi så en økning i antallet søkere til høyere utdanning under pandemien. Dette kan ha vært utslag av et vanskeligere arbeidsmarked, færre muligheter til å ta utdanning i utlandet og at det ble satt i gang ulike tiltak for å få folk i utdanning. Reiserestriksjoner og økt arbeidsledighet antas også å være hovedårsakene til at andelen avgangselever fra videregående skole som startet direkte i høyere utdanning, økte under pandemien.⁴

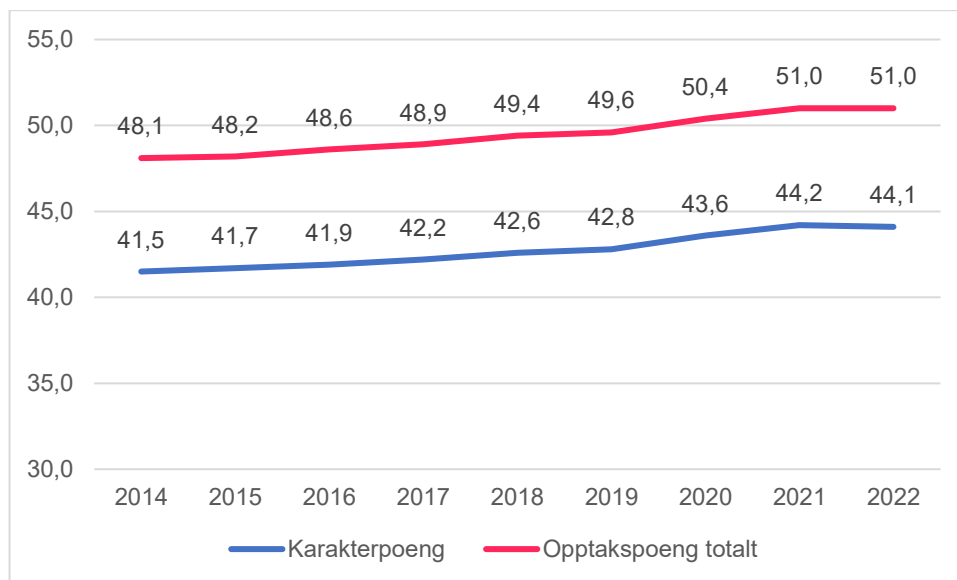
Søkertallene gikk ned i 2022. Tall fra Samordna opptak viser at søkertallene for 2023 har økt marginalt sammenlignet med 2022, og antallet førstevalgssøkere per studieplass er 2,2. Dette er dermed uendret fra 2022. Antallet *kvalifiserte* førstevalgssøkere per studieplass for 2023 er ikke klart i det denne rapporten skrives.

⁴ [Overgangen fra videregående skole til høyere utdanning eller folkehøgskole \(udir.no\)](#)

Økte søkertall og flere kvalifiserte førstevalgssøkere per studieplass under koronapandemien medførte høyere gjennomsnittlig opptakspoeng. Som vist i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023, er det nedgang i søkertallene for 2022. Dersom denne nedgangen fortsetter, vil man fremover kunne forvente en reduksjon i karakterpoeng/opptakspoeng. Samtidig vet vi at karakternivået i videregående skole økte under pandemien (Udir, 2022, VG, 2022). Dette kan gi utslag i opptakspoeng til høyere utdanning fremover.

Opptakspoeng totalt (summen av karakterpoeng, realfagspoeng, språkpoeng m.fl.) for nye studenter i høyere utdanning har økt de siste årene og er nå på 51 poeng på landsbasis. Gjennomsnittet har økt hvert år. Størst økning var det fra 2019 til 2020, med 0,8 poeng. De gjennomsnittlige karakterpoengene (uten alle tilleggspoeng) har også steget jevnt og trutt de siste årene og er nå 44,1 karakterpoeng.

Figur 2 Karakterpoeng og opptakspoeng totalt for studenter møtt, per institusjon 2014–2022

Kilde: DBH

Se vedleggstabeller [V3.2](#) og [V3.3](#) for karakterpoeng og opptakspoeng per institusjon.

3.2 Gjennomføring

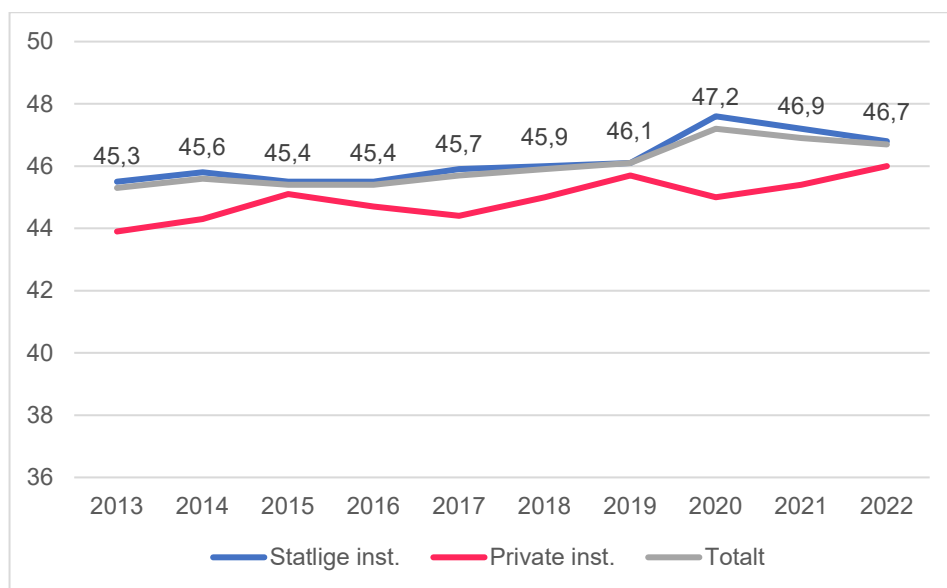
Vi vil her se nærmere på følgende indikatorer: studiepoengsproduksjon, andelen stryk og karakterer, gjennomføring på normert tid, studentutveksling, tidsbruk og sysselsetting i relevant arbeid.

3.2.1 Effektivitet i gjennomføring

Indikatorene studiepoengsproduksjon, andelen stryk og gjennomføring på normert tid er korrelert, og gir uttrykk for effektiviteten i gjennomføring av utdanning. Under koronapandemien forsterket disse indikatorene seg og indikerer at effektiviteten i gjennomføringen økte. Det blir derfor interessant å følge med på om dette blir normalisert over tid etter pandemien, eller om det er en mer varig utvikling. Under presenterer vi resultater for hver av disse tre indikatorene.

Studiepoengsproduksjonen per student har økt jevnt de siste årene. Under pandemien økte studiepoengsproduksjonen ved statlige institusjoner, mens den holdt seg mer stabil ved de private institusjonene. Totalt sett gikk produksjonen marginalt ned fra 46,9 i 2021 til 46,7 studiepoeng per heltidsekvivalent i 2022, men tallet ligger fremdeles godt over nivået fra før pandemien.

Figur 3 Studiepoeng per student, totalt og for statlige og private institusjoner, 2013–2022*

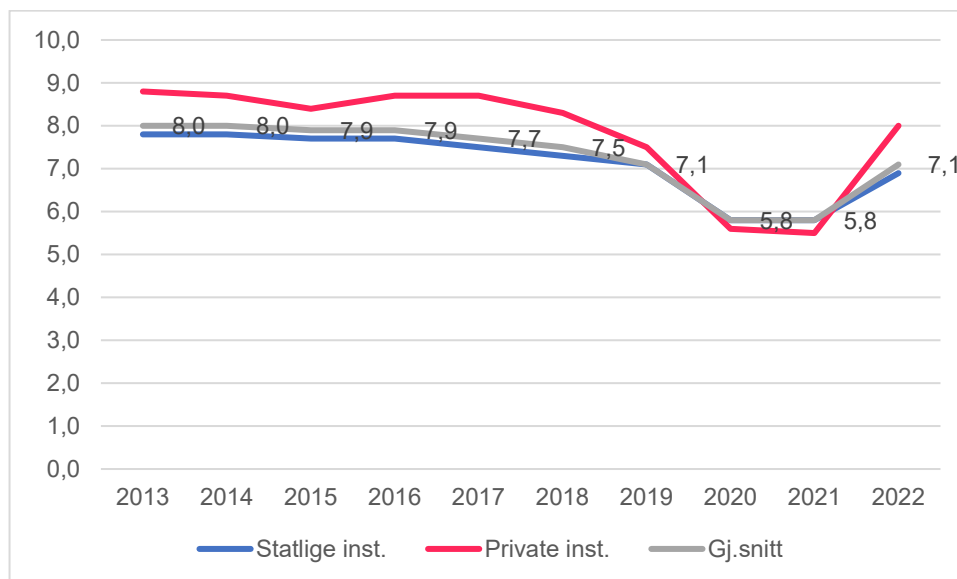
*Heltidsekvivalenter. Etikettene viser poengene for totalt (grå linje).

Kilde: DBH

De statlige institusjonene hadde en nedgang på 0,4 studiepoeng per student fra 2021 til 2022 (heltidsekvivalenter). Dette er samme nedgang som året før. For de private institusjonene har studiepoengsproduksjonen gått opp med 0,6 poeng per student siste år. Vedleggstabell [V3.4](#) viser antallet studiepoeng per institusjon og per student.

Nedgangen i stryk kan være med på å forklare den økte studiepoengsproduksjonen per student totalt sett. Strykprosenten har sunket jevnt siden 2013, og gikk ytterligere ned under koronapandemien. Den er nå tilbake på samme nivå som i 2019, med 7 prosent stryk. Dette er en økning fra 5,8 prosent stryk i 2020 og 2021.

Figur 4 Andel stryk, totalt og for statlige og private institusjoner, 2013–2022*

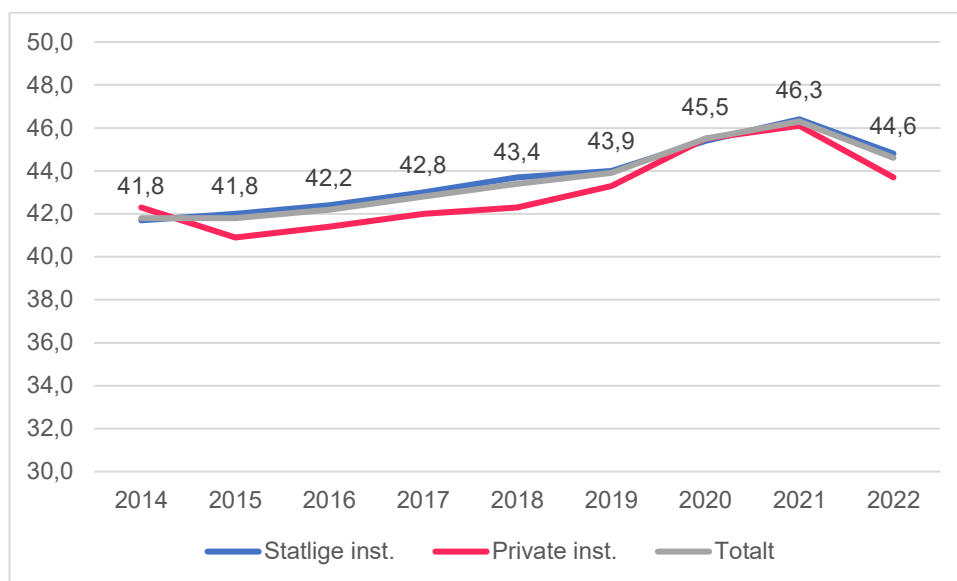
*Etikettene viser andelen for gjennomsnittet (grå linje).

Kilde: DBH

De fleste institusjonene hadde en økning i strykprosent fra 2021 til 2022. De private institusjonene hadde en større nedgang i andelen stryk under pandemien enn de statlige, men andelen økte relativt kraftig fra 5,5 prosent i 2021 til 8 prosent i 2022. Det er her flere institusjoner som har en relativt stor økning. Se vedleggstabell [V3.5](#) for andelen stryk per institusjon.

Andelen eksamenskarakterer A eller B på eksamen har også økt jevnt de siste årene, og hadde en «topp» i 2021 da over 46 prosent av eksamener fikk karakteren A eller B. Som tidligere nevnt, økte karakternivået også i videregående skole under pandemien (se 3.1). Denne «tilbøyeligheten» til å gi bedre karakterer under pandemien ser også ut til å ha gjort seg gjeldende i høyere utdanning. Endrede vurderingsformer under pandemien er trolig en viktig forklaring på økningen i karakternivået. For 2022 har andelen eksamenskarakterer A eller B, gått ned. Med informasjonen vi har nå, er det vanskelig å si om veksten i karakternivået vil fortsette eller om karakterene vil stabilisere seg på nivået før pandemien.

Figur 5 Prosentandel eksamenskarakterer A+B, per institusjon 2014–2022*

*Etikettene viser andelen for totalt (grå linje).

Kilde: DBH

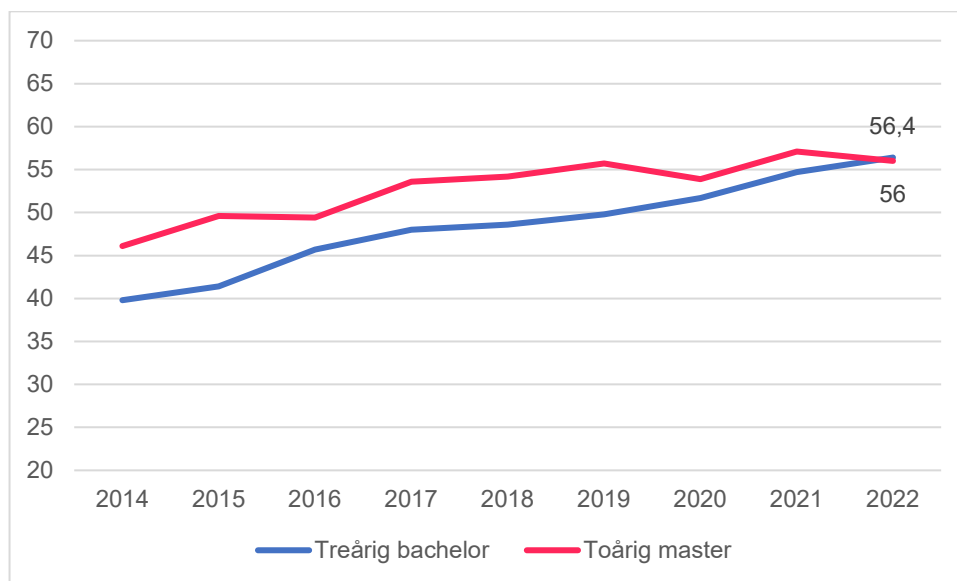
I snitt er andelen med de høyeste karakterene noe høyere blant de statlige institusjonene sammenlignet med de private, se vedleggstabell [V3.6](#) for karakterer per institusjon.

Som omtalt i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023, kan endrede vurderingsformer under koronapandemien være en årsak til nedgangen i andelen stryk under pandemien. Det kan også ha hatt innvirkning på andelen som fikk karakteren A eller B under pandemien. Om stryk og karakternivå stabiliserer seg på nivået som før pandemien, eller øker videre ettersom nye og mer «koronautsatte» studentkull kommer inn i høyere utdanningen, gjenstår å se.

Gjennomføring på normert tid er som nevnt korrelert med studiepoengsproduksjon og andelen stryk. Som det også er vist i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023, har andelen bachelorstudenter som gjennomfører på normert tid, økt jevnt og trutt siden 2014, og økningen fortsatte i årene med koronapandemi. Blant bachelorstudentene ble henholdsvis 55 og 56 prosent ferdig på normert tid i 2021 og 2022. Det er ennå for tidlig å konkludere om noe ved situasjonen under pandemien gjorde at flere fullførte på normert tid.

Blant masterstudentene gjennomførte 56 prosent på normert tid i 2022. Dette er en noe lavere andel enn i 2021, men høyere enn i foregående år. Både bachelor- og masterutdanninger har de siste årene hatt en økning i andelen studenter som gjennomfører på normert tid. Masterutdanninger hadde lenge den høyeste andelen fullførte på normert tid, men gjennomføringsgraden har økt mer for bachelorutdanninger, og andelen som gjennomfører på normert tid, er nå den samme for masterutdanninger og bachelorutdanninger.

Figur 6 Prosentandel som gjennomfører på normert tid, bachelor- og masterutdanninger, 2013–2022

Kilde: DBH

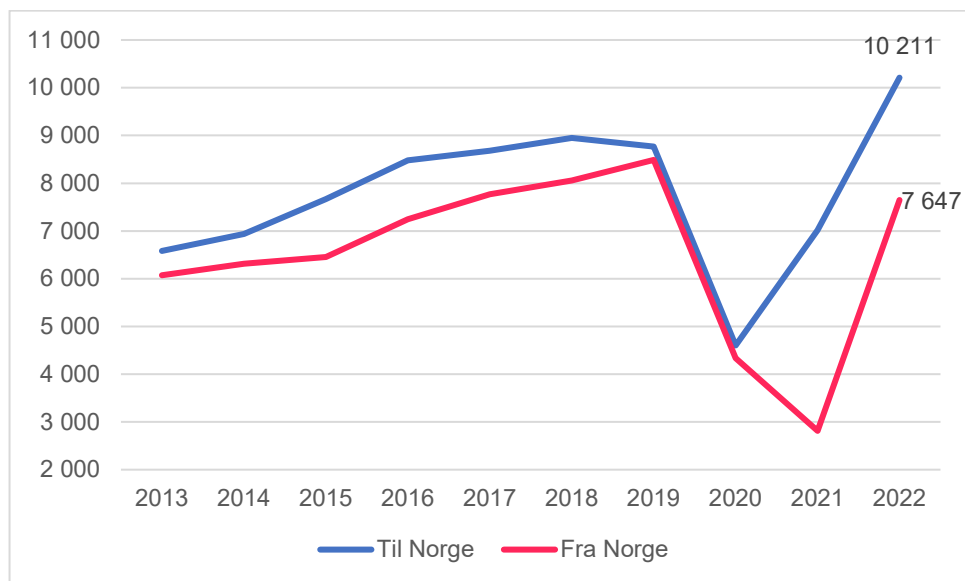
Andelen studenter som fullfører på normert tid, varierer mellom de ulike institusjonene. Se vedleggstabell [V3.7](#) for tall per institusjon for bachelorutdanninger og vedleggstabell [V3.8](#) for tall per institusjon for masterutdanninger.

3.2.2 Studentutveksling

Koronapandemien medførte at færre studenter dro på utveksling. Dette er nærmere omtalt i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023. Både antallet innreisende og utreisende utvekslingsstudenter ble nesten halvert i 2020 sammenlignet med 2019, se figuren under. I 2021 økte antallet innreisende studenter igjen, mens antallet utreisende studenter ble ytterligere redusert.

I 2022 er antallet utreisende studenter på vei tilbake mot nivået før pandemien. Økningen i antallet innreisende studenter har fortsatt å øke, og det er nå flere studenter på utveksling til Norge enn det var før pandemien. Dette er den indikatoren som ble aller mest direkte påvirket av pandemien.

Figur 7 Antall studenter til og fra Norge (inn- og utveksling), 2013–2022

Kilde: DBH

15 av de 21 statlige institusjonene hadde en økning i antallet innreisende utvekslingsstudenter fra 2019 til 2022, mens det var stabilitet eller nedgang ved de resterende institusjonene.

Antallet utreisende studenter øker, men er fortsatt lavere enn sammenlignet med 2019. Økningen fra 2019 til 2022 ser vi i hovedsak ved BI og HK, mens de statlige institusjonene med flest utreisende studenter – NTNU, UiO og UiB – fremdeles har færre utreisende i 2022 sammenlignet med i 2019. Se vedleggstabellene [V3.9](#) og [V3.10](#) for antallet utreisende og innreisende utvekslingsstudenter per institusjon.

3.2.3 Studentenes tidsbruk

Data fra Studiebarometeret viser at norske heltidsstudenter i snitt brukte 33,5 timer per uke på studiene høsten 2022 (NOKUT, 2023). De nasjonale tallene på total faglig tidsbruk har vært relativt stabile i den perioden det er sammenlignbare data for (2014–2022), men med en svakt nedadgående trend fra toppåret i 2016 (35,5). Den faglige tidsbruken var noe lavere under koronapandemien (2020–2021) enn tidligere, og trenden fortsatte i 2022.

Tidsbruk på organiserte læringsaktiviteter var noe lavere i 2020–2021 enn i årene både før og etter. Tidsbruk på egenstudier var noe høyere under pandemien enn før og gikk deretter ned i 2022. Dette er en logisk konsekvens av situasjonen under pandemien, med færre organiserte læringsaktiviteter. Nedgangen i tid brukt på egenstudier i 2022 har imidlertid vært større enn økningen i tid brukt på organiserte læringsaktiviteter.

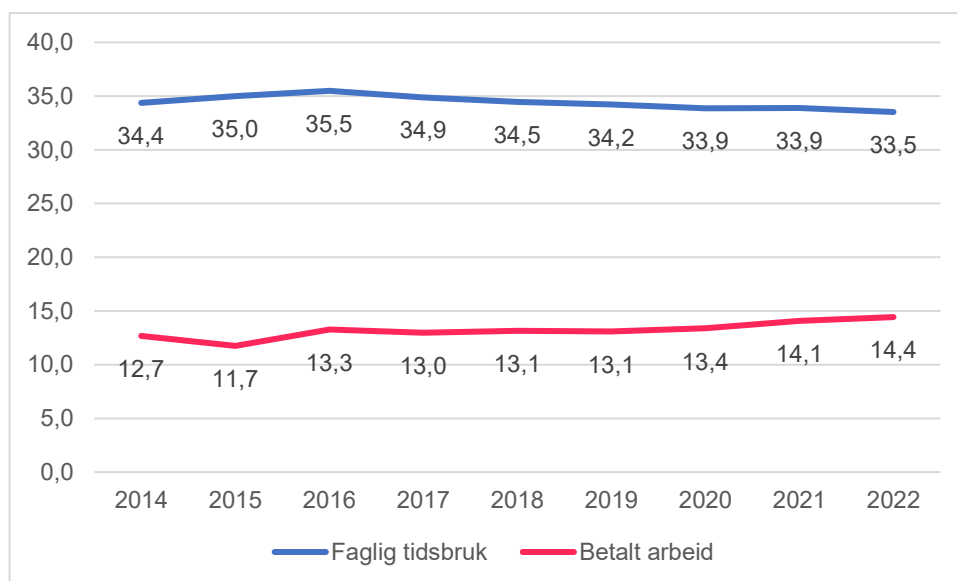
Mer enn 6 av 10 heltidsstudenter har betalt arbeid ved siden av studiene i 2021/2022, og de rapporterer om økt tidsbruk på betalt arbeid sammenlignet med tidligere år.

Gjennomsnittstudenten på heltidsprogrammer som har betalt arbeid, bruker stadig mer tid på dette. I 2022 er snittet på 14,4 timer i uken. Disse resultatene er i samsvar med Studenters levekår 2021 (SSB, 2021), der 65 prosent av heltidsstudentene oppgir at de har jobb ved siden av studiene. Gjennomsnittlig tid brukt til arbeid er i denne undersøkelsen 14,9 timer per uke.

Studentene bruker altså mindre tid på egenstudier og mer tid på betalt arbeid i forhold til før pandemien. Dette kan ha sammenheng med et stramt arbeidsmarked og en generell prisvekst. Vi vil følge med på om endringene i tidsbruk vedvarer i årene som kommer.

Analyser fra SSB viser at ved mer enn 10 timer betalt arbeid går timebruken på studiene ned. Jo flere timer studentene bruker på jobb, jo færre timer bruker de på studiene (SSB, 2022).

Figur 8 Gjennomsnittlig antall timer per uke til faglig tidsbruk og betalt arbeid (blant studenter som har jobb), 2014–2022

Kilde: NOKUT

Vedleggstabell [V3.11](#) viser faglig tidsbruk (timer) per uke blant heltidsstudenter per institusjon, mens vedleggstabell [V3.12](#) viser det gjennomsnittlige antallet timer til betalt arbeid per institusjon.

3.2.4 Sysselsetting i relevant arbeid

NIFU har gjennom kandidatundersøkelser kartlagt hvor stor andel av uteksaminerte masterkandidater som er sysselsatte i relevant arbeid. Kandidatundersøkelsen blir gjennomført i november i oddetallsår og inkluderer kandidater som uteksamineres vårsemesteret samme år. For å fange opp betydningen av pandemien ble det gjennomført en ekstra undersøkelse i 2020.

Arbeidsledigheten økte under pandemien, men arbeidsmarkedet bedret seg utover i 2021. I oppsummeringen av resultatene fra undersøkelsen som ble gjennomført i 2021, konkluderer NIFU med at overgangen fra utdanning til arbeidsmarked for nylig masterutdannede i november 2021 var lettere enn året før (NIFU, 2021b). Andelen masterkandidater i relevant arbeid økte fra 78 prosent i 2020 til 87 prosent i 2021. Andelen har økt ved samtlige institusjoner, men blant dem med flest masterkandidater er veksten størst ved OsloMet og UiO, med en økning på hele 12 prosentpoeng fra 2020 til 2021. Dette er en sterk økning sammenlignet med både 2020 og årene før pandemien.

Tabell 1 Andelen masterkandidater sysselsatte i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning, per institusjon 2017–2021

	2017	2019	2020	2021
NU	86,7	94	89,6	97,2
NMBU	70,4	77,9	77,8	85,6
NTNU	75,7	82	77,4	87,1
OsloMet	88,6	85,4	79,6	91,2
UiA	73	81,3	72,3	80,1
UiB	75,5	78,5	75,6	81,7
UiO	74,5	74,6	71,1	82,6
UiS	79,9	80,6	82,8	86,5
USN	80,3	90,6	77,6	87,6
UiT	76,6	85,4	82	86,9
HiM	82,4	88,2	77,3	92,3
KHiO	76,5	54,5	41,7	67,9
NHH	88,9	96,6	92,3	95,9
NIH	63,6	71,4	62,2	78,8
HINN	83,3	88	84,5	86,5
HiØ	97,3	92,6	93,2	94,2
HVO	86,4	81,5	90,9	91,7
HVL	89,2	82,1	86	94,6
Statlige inst.	77,8	81,7	78,1	86,5
VID	87,1	83,7	88,7	92,9
HK	83,3	81	68,5	82,8
Private inst.	84,8	82,8	77	88,8
Gj.snitt	77,9	81,8	78,1	86,5

Kilde: NIFU

Andelen som var arbeidsledige, undersysselsatte eller hadde en jobb som samsvarte dårlig med utdanningen, var i 2021 den lavest observerte de siste ti årene. Se vedleggstabell [V3.13](#) for andeler per institusjon.

3.3 Studiekvalitet

Vi har her samlet noen relevante spørsmål og indekser fra Studiebarometeret (NOKUT, 2023) som ble, eller kunne antas å ha blitt, påvirket av koronapandemien og som kan gi et bilde på studiekvaliteten og studentenes tilfredshet. Tabellen under oppsummerer gjennomsnittsscore på overordnet nivå for de årene spørsmålene er stilt. Resultater per institusjon finnes i angitte vedleggstabeller.

Tabell 2 Gjennomsnittsscore på utvalgte spørsmål/indekser fra Studiebarometeret

Spørsmål/indeks	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Overordnet tilfredshet	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4	4	3,8
Motivasjon for studieinnsats	4,1	4,1	4	3,9	3,9	3,9	3,7	3,7	3,8
Undervisning (indeks)					3,7	3,7	3,7	3,6	3,6
Sosialt og faglig miljø (indeks)		3,8	3,9	3,8	3,8	3,8	3,6	3,5	3,6
Bruk av digitale verktøy (indeks)					3,4	3,4	3,3	3,3	

Kilde: NOKUT, Studiebarometeret

3.3.1 Overordnet tilfredshet med studieprogrammet

I Studiebarometeret blir studentene spurt om overordnet tilfredshet med studieprogrammet de går på. Det er bare en liten nedgang i overordnet tilfredshet under pandemien, fra 4,1 i 2020 til 4,0 i 2021. I 2022 fortsatte imidlertid nedgangen, og overordnet tilfredshet er nå på 3,8. NOKUT (2023) drøfter ulike forhold som kan forklare denne nedgangen i overordnet tilfredshet med studieprogrammet. De peker på en faktisk redusert tilfredshet med studieprogrammet blant studentene, andre forhold som påvirker studentenes situasjon (som økonomi) og tekniske endringer ved spørreskjemaet i 2022. NOKUT trekker frem faktisk reduksjon i tilfredshet med studieprogrammet som den mest sannsynlige forklaringen. Det er generelt noe svakere resultater på de fleste spørsmål og temaer i Studiebarometeret i 2022 sammenlignet med resultatene fra før pandemien. NOKUT trekker frem at studentenes forventninger kan ha en vesentlig betydning for svarene på spørsmålet om overordnet tilfredshet. Under pandemien er det sannsynlig at forventningene til studietilbudet var lavere, med nedstenging og digital undervisning. Når pandemiltakene ble tatt bort og studietilværelsen på campus ble normalisert, kan det være at studentens forventninger økte mer enn det normalisering av studietilbudet kunne imøtekomme. Andre samfunnsforhold, som den økonomiske situasjonen, kan også ha påvirket studentenes tilfredshet. De tekniske endringene i skjemaet dreier seg om at det aktuelle spørsmålet i 2022-undersøkelsen står alene, og at et spørsmål om studentene går på det studieprogrammet de helst ønsker, er tatt bort. Dette var et spørsmål som hadde høy skår, og som kan ha påvirket studentenes svar på spørsmålet om generell tilfredshet. NOKUT mener imidlertid at dette ikke er en sannsynlig vesentlig forklaring på nedgangen. NOKUT er tydelig på at det per i dag ikke er mulig å gi entydige svar på de observerte endringene, men at dette er noe de må se nærmere på i videre analyser (NOKUT, 2023).

Ved de aller fleste institusjonene er det nedgang i tilfredshet med studieprogrammet fra 2019 til 2022. Se vedleggstabell [V3.14](#) for gjennomsnittsscore per institusjon for perioden 2014–2022.

3.3.2 Studentenes motivasjon for studieinnsats

I Studiebarometeret blir det stilt spørsmål om hvor motiverte studentene er for studieinnsats. Vi ser at det for påstanden «jeg er motivert for studieinnsats» var en nedgang fra 3,9 i 2019 til 3,7 i 2020 og i 2021. I rapporten «Studiebarometeret 2022 – hovedtendenser» (NOKUT,

2023) fremkommer det at dette er et av spørsmålene hvor det har vært mest variasjon i resultatene på nasjonalt nivå. Det er en tendens til en svak økning i motivasjon igjen i 2022, men et snitt på 3,8 er fortsatt godt under det studentene rapporterte om i de første årene spørsmålet var med i undersøkelsen. At studentenes motivasjon ble påvirket av situasjonen og smitteverntiltakene under pandemien, fremstår som sannsynlig.

Resultatene fra Studiebarometeret viser at andelen ikke-motiverte har gått opp over tid. Andelen økte fra 6 prosent i 2014 til 16 prosent i 2021, deretter en nedgang til 13 prosent i 2022. NOKUT oppsummerer med at det virker som om det er en generell trend at studentene nå oppgir at de er noe mindre motiverte enn de var for en del år siden. Det fremstår i tillegg som sannsynlig at pandemien påvirket andelen ikke-motiverte i 2021.

Det er noe variasjon mellom de ulike institusjonene, se vedleggstabell [V3.15](#) for gjennomsnittsscore per institusjon for perioden 2014–2022.

3.3.3 Undervisning

Indeksen Undervisning fra Studiebarometeret inneholder fire påstander som studentene skal si seg enige eller uenige i:

- De faglig ansatte gjør undervisningen engasjerende
- De faglig ansatte formidler lærestoffet/pensum på en forståelig måte
- Undervisningen dekker sentrale deler av lærestoffet/pensum godt
- Undervisningen er lagt opp til at studentene skal delta aktivt

Resultatene på disse spørsmålene har vært stabile for hele perioden, og det er bare mindre eller ikke signifikante endringer i 2021 og 2022 på nasjonalt nivå. Dette kan virke overraskende gitt overgangen fra fysisk til digital undervisning under pandemien. Flertallet av studentene i 2021-undersøkelsen (som inneholdt koronarelaterte spørsmål) mente at nettundervisning er mindre motiverende enn fysisk undervisning. Samtidig ble nettundervisningen vurdert som lettere tilgjengelig, og dette kan ha bidratt til at de generelle spørsmålene om undervisning har holdt seg stabile.

I vedleggstabell [V3.16](#) viser vi gjennomsnittsscore på indeksen undervisning per institusjon for 2018–2022.

3.3.4 Sosialt og faglig miljø

Indeksen Sosialt og faglig miljø består av tre spørsmål der studentene skal angi hvor tilfredse de er med:

- Det sosiale miljøet blant studentene på studieprogrammet
- Det faglige miljøet blant studentene på studieprogrammet
- Miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet

Det har vært en nedgang i tilfredshet på overordnet nivå siden 2019, og nedgangen er størst i tilfredshet med det sosiale miljøet blant studentene. Det at studentene ikke er like fornøyde i 2022 som de var før pandemien, kan forklares med økte forventninger (jf. overordnet tilfredshet), og at andreårsstudentene som besvarte Studiebarometeret i 2022, startet på studieprogrammet mens det fortsatt var pandemi. NOKUT konkluderer med at dersom den sosiale integreringen var svakere ved studiestarten i 2021 enn tidligere år, kan dette prege det sosiale miljøet også i etterkant av pandemien (NOKUT, 2023).

Se vedleggstabell [V3.17](#) for gjennomsnittsscore på indeksen Sosialt og faglig miljø per institusjon for perioden 2015–2022.

3.3.5 Bruk av digitale verktøy

Indeksen Bruk av digitale verktøy fra Studiebarometeret består av følgende fire spørsmål der man skal si seg enig eller uenig:

- Digitale verktøy brukes på en slik måte at jeg blir aktivt involvert i undervisningen
- De faglig ansatte har nødvendig kompetanse til å bruke digitale verktøy i undervisningen
- Jeg får opplæring i å bruke digitale verktøy/programmer som er relevante for fagområdet
- Bruken av digital læringsplattform fungerer godt på studieprogrammet mitt

Vi skulle kanskje kunne forvente endringer i disse spørsmålene, gitt utviklingen i digital undervisning over lengre tid, men det er bare mindre endringer på denne indeksen fra 2018 til 2021. NOKUT konkluderer med at man ikke kan si at koronapandemien har hatt noe å si for hvordan studentene svarer på disse spørsmålene (NOKUT, 2023). Fra og med 2022 ble det stilt nye spørsmål om bruken av digitale verktøy i undervisningen, og disse vil dermed ikke kunne si noe om eventuelle endringer fra før pandemien.

Se vedleggstabell [V3.18](#) for gjennomsnittsscore på indeksen bruk av digital verktøy per institusjon for perioden 2018–2021.

3.4 Livskvalitet og psykisk helse

Flere undersøkelser gjennomført under pandemien viste at mange studenter hadde utfordringer knyttet til psykisk helse og ensomhet. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT, 2022) og Studenters levekår 2021 (SSB, 2021) viser til at det har vært en økning i utfordringer med psykisk helse over tid, og at koronapandemien har hatt en forsterkende effekt.

SHoT kartlegger studentenes helse og trivsel i bred forstand, med hovedvekt på psykososiale forhold. Undersøkelsen har et intervall på fire år, og ble gjennomført i 2014, 2018 og 2022 – med en tilleggsundersøkelse i 2021. I undersøkelsen fra 2022 rapporterer FHI at de ser en betydelig økning i rapporterte psykiske plager fra 2010-undersøkelsen og frem til undersøkelsen i 2022 (SHoT, 2022).

I SHoT er psykiske plager kartlagt ved hjelp av den internasjonalt anerkjente skalaen «Hopkins Symptoms Checklist» (HSCL-25), se rapporten for nærmere omtale av denne. Tabellen under viser at andelen studenter som har det som blir karakterisert som alvorlige psykiske plager, har økt kraftig fra 2010. SHoT-undersøkelsen fra 2021 viser at hele 45 prosent av studentene hadde alvorlige psykiske plager. Andelen med alvorlige psykiske plager gikk i 2022 ned til omtrent samme nivå som før pandemien (35 prosent). En lignende trend over tid sees for moderate plager.

Livskvalitet blir kartlagt ved hjelp av en skala som går fra «svært dårlig» til «svært god» livskvalitet (med totalt seks punkter). Svarfordelingen på dette spørsmålet viser at det er en kraftig økning i andelen som opplever dårlig livskvalitet fra 2021 til 2022, fra 16 til hele 31 prosent. Samtidig er det også en økning i andelen studenter som har en god livskvalitet fra 2021 til 2022.

Tabell 3 Utvalgte resultater om psykisk helse og livskvalitet fra SHoT, 2010–2022

SHoT	2010	2014	2018	2021	2022
Psykiske plager blant studenter (HSCL-5, alvorlig)	14 %	24 %	32 %	45 %	35 %
Livskvalitet – andel dårlig	13 %	13 %	15 %	16 %	31 %
Livskvalitet – andel god	41 %	38 %	39 %	34 %	42 %

Kilde: Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2022

I SHoT konkluderes det ikke med tanke på koronapandemiens effekter, men tallene tyder på at psykiske problemer var utbredt også før pandemien og har økt jevnt og sterkt siden 2010. Den kraftige økningen i dårlig livskvalitet fra 2021 til 2022 kan tyde på at mange studenter opplever ettervirkninger fra pandemien, men hva dette konkret skyldes har vi ikke kunnskap om.

SSB har gjennomført undersøkelsen Studenters levekår 2021 (SSB, 2021). Denne viser at siden 2010 har andelen studenter som vurderer egen helse som god, blitt betydelig mindre (fra 89 til 69 prosent). 3 av 10 studenter har lav tilfredshet med livet, og det er unge heltidsstudenter som i størst grad sliter med psykiske plager og ensomhet.

Resultatene fra SHoT og Studenters levekår samsvarer godt. I begge undersøkelsene vektlegges det at økningen i andel studenter med utfordringer knyttet til psykisk helse har økt over tid, og at koronapandemien har medført en ytterligere forverring. Det blir svært viktig å følge utviklingen på dette området fremover.

Som nevnt innledningsvis, vil de økende andelene barn og unge i befolkningen generelt med psykiske plager, påvirke situasjonen i høyere utdanning. En oppsummering av studier om konsekvenser av covid-19-pandemien for barn og unge gjennomført av Folkehelseinstituttet, indikerer redusert trivsel og økt forekomst av symptomer på angst og depresjon blant barn og unge (FHI, 2023). Folkehelse rapporten viser også at andelen med psykiske plager har økt de siste årene. Spesielt gjelder dette jenter i alderen 13–24 år (FHI, 2023b).

Ungdata viser at det i all hovedsak står bra til med norsk ungdom i etterkant av pandemien og at flere av de endringene som ble dokumentert i forbindelse med pandemien, stort sett er tilbake igjen på nivået før pandemien (OsloMet/NOVA, 2022). Samtidig viser Ungdata at det har vært en økning i selvrapportering av psykiske plager siden 2010. Økningen er størst i videregående skole og blant jenter. Forskningen kan ikke si noe sikkert om hva som er årsaken, men flere mener at dette skyldes økt press både i skole- og fritidsammenheng og at det forsterkes av sosiale medier. En amerikansk studie at psykisk velvære («psychological well-being») plutselig ble redusert etter 2012 da ungdommer begynte å bruke stadig mer tid på skjerm (Twenge mfl., 2018). Økt åpenhet rundt psykisk helse kan også medføre at flere rapporterer om utfordringer.⁵

OsloMet/NOVA er i gang med et forskningsprosjekt på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet om koronapandemiens langsiktige konsekvenser for elever på ungdomstrinnet. Vi vil følge med på resultatene fra dette prosjektet, samt se eventuelle konsekvenser både i videregående skole og høyere utdanning i sammenheng.⁶

⁵ Unges forståelser av åpenhet om psykiske problemer: en kvalitativ studie | Tidsskrift for Norsk psykologforening ([psykologtidsskriftet.no](https://www.psykologtidsskriftet.no))

⁶ Koronapandemiens langsiktige konsekvenser for elever på ungdomstrinnet - OsloMet

4 Ansatte og stipendiater i høyere utdanning

I dette kapittelet presenterer vi utvalgte indikatorer som til sammen kan gi et bilde av de langsiktige konsekvensene for ansatte og stipendiater i høyere utdanning. Vi gjør oppmerksom på at det med unntak av forskningsdata er lite foreliggende statistikk og undersøkelser som på jevnlig basis kartlegger arbeidshverdagen til de som underviser i høyere utdanning.

Tallene som er presentert her, er hentet fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH), Underviserundersøkelsen (NOKUT) og Tidsbruksundersøkelsen (NIFU). Tall blir presentert tilbake til 2013 (der det er mulig) og er fremstilt på overordnet nivå i notatet. I vedlegg finner man tall per institusjon. Utvikling over tid og mulig sammenheng med koronapandemien blir kort kommentert.

Følgende indikatorer er også omtalt og nærmere analysert i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023:⁷

- Avlagte doktorgrader
- Gjennomføring i doktorgradsutdanningen
- Publiseringspoeng

4.1 Doktorgradsutdanning

Som omtalt i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023, ble det meldt om forsinkelser og lavere fremdrift blant stipendiater under koronapandemien. Dette vil sannsynligvis vises i både utviklingen i antallet avlagte doktorgrader og gjennomføringstallene i årene fremover.

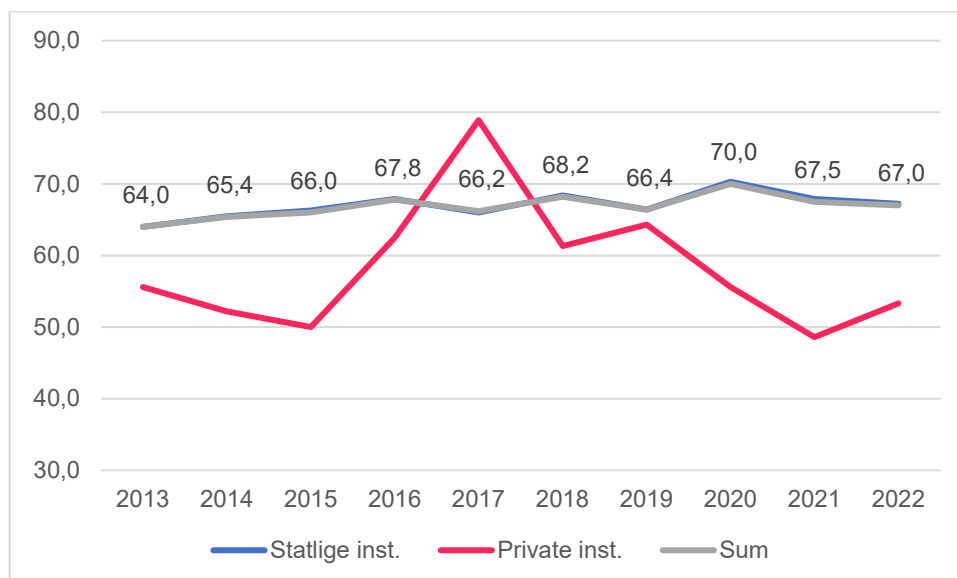
Det var en liten nedgang i antallet avlagte doktorgrader ved norske universiteter og høyskoler i 2022 sammenlignet med 2021 og 2020. Det ble avlagt 1562 doktorgrader, mot over 1600 doktorgrader i 2021 og 2020. Størsteparten av doktorgradene (98 prosent) ble avlagt ved de statlige institusjonene, og nedgangen fra 2021 til 2022 er på totalt 40 avlagte doktorgrader. Se vedleggstabell [V4.1](#) for avlagte doktorgrader per institusjon.

Som omtalt innledningsvis, er det sannsynlig at gjennomføringsgraden for doktorgradsutdanninger vil påvirkes av koronapandemiens smitteverntiltak i flere år fremover. Tall for 2022 viser resultater for kullet som ble tatt opp i doktorgradsprogram i 2016.⁸ Dette omfatter 1880 stipendiater ved statlige institusjoner og bare 30 stipendiater ved de private. For sektoren samlet var det en liten nedgang i andelen doktorander som disputerte innen seks år, fra 67,5 prosent i 2021 til 67,0 prosent i 2022. Det er relativt stabile gjennomføringstall for de største institusjonene. Det blir viktig å følge med på hvordan disse tallene utvikler seg de neste årene. Se vedleggstabell [V4.2](#) for gjennomføringsandel per institusjon.

⁷ hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2023

⁸ Andelen av et gitt årskull som har disputert innen seks år etter oppstart, angir gjennomføringsgrad i doktorgradsutdanningen.

Figur 9 Andel som gjennomfører på normert tid, totalt og for statlige og private institusjoner, 2013–2022

Kilde: DBH

4.2 Ansattes tidsbruk og publisering

NIFU kartlegger tidsbruken til vitenskapelig ansatte i Tidsbruksundersøkelsen (NIFU, 2021c). Resultater fra 2016 og 2021 viser at alle stillingskategorier brukte mer tid til undervisning i 2021 sammenlignet med i 2016 og tilsvarende mindre tid til FoU. Under pandemien måtte underviserne legge om til heldigital undervisning i lange perioder. Dette krevde omstilling, og de vitenskapelige ansatte brukte derfor mer tid på undervisning enn tidligere. Det er naturlig å forvente at dette vil normaliseres fremover.

Tabell 4 Tidsbruk på utdanning og FoU for førstestillinger, 2016 og 2021

	Tid til undervisning		Tid til FoU	
	2016	2021	2016	2021
Professor	30	32	31	30
Dosent	39	40	31	28
Førsteamanuensis	42	44	28	24
Førstelektor	52	53	23	19
UH-lektor	62	64	15	13
Høgskolelærer	62	68	9	9

Kilde: NIFU

I snitt har institusjonene i sektoren brukt 2 timer mer til undervisning og 3 timer mindre til FoU i 2021 sammenlignet med i 2016. Koronapandemiens innvirkning på tid brukt på FoU ble kartlagt i 2021, og 29 prosent oppga at de hadde brukt mindre tid på FoU sammenlignet med tidligere. Andelen som brukte mindre tid på FoU, er klart høyest blant førsteamanuenser og førstelektorer. Det er for tidlig å si noe om disse endringene i tidsbruk vil vedvare. Neste tidsbruksundersøkelse er planlagt gjennomført i 2025.

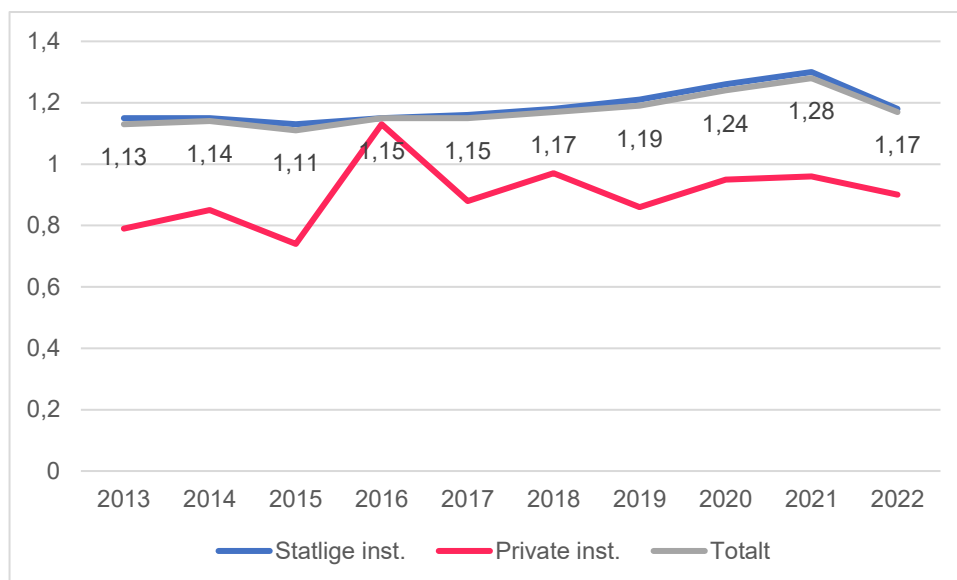
Det er variasjoner mellom institusjonene, og UiB og UiT skiller seg ut ved å være de som i størst grad har brukt mer tid på undervisning og mindre tid på FoU sammenlignet med før pandemien. Se vedleggstabell [V4.3](#) for tidsbruk per institusjon for personale i førstestilling.

NOKUT gjennomfører Underviserundersøkelsen, som ble sendt ut til alle undervisere i høyere utdanning våren 2017 og 2021 (NOKUT, 2021). Også denne undersøkelsen viser at vitenskapelig ansatte har brukt mer tid på undervisning og veiledning i studieåret 2020/21 enn de gjorde i 2017. De har samtidig brukt mindre tid på FoU i 2020/21 enn i 2017. Dette sammenfaller med resultatene fra tidsbruksundersøkelsen over.

I 2021 ble det stilt flere spørsmål knyttet til undervisnings- og arbeidsformer i Underviserundersøkelsen. Resultatene viser at det er undervisningsformen forelesning som i klart størst grad er brukt. Dette gjelder undervisere i alle fag og fagområder og i økende grad når antallet studenter som blir undervist på emnet stiger. 68 prosent av underviserne oppgir at de i stor eller svært stor grad benytter forelesning som undervisningsform. 61 prosent oppgir at de bruker undervisnings- og arbeidsformer der studenten deltar aktivt. Hvordan bruken av undervisnings- og arbeidsformer endrer seg over tid, vet vi ikke før den neste Underviserundersøkelsen er gjennomført. Dette skal etter planen skje i 2025.

Antallet publiseringspoeng i sektoren nådde en topp i 2021, men har sunket noe i 2022. Som beskrevet i Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023, er dette mest sannsynlig en konsekvens av koronapandemien og kan blant annet skyldes mindre tid brukt på FoU. Tilsvarende har antallet publiseringspoeng per faglige årsverk sunket fra 1,28 i 2021 til 1,17 i 2022. Nedgangen er størst blant de statlige institusjonene, men de publiserer likevel mer enn de private institusjonene.

Figur 10 Publiseringspoeng per faglige årsverk, for statlige og private institusjoner 2013–2022

Kilde: DBH

Det er store forskjeller mellom institusjonene når det gjelder publiseringspoeng per faglige årsverk. Vedleggstabell [V4.4](#) og [V4.5](#) viser publiseringspoeng per institusjon og publiseringspoeng per faglige årsverk per institusjon.

5 Studenter i høyere yrkesfaglig utdanning

I dette kapittelet presenterer vi utvalgte indikatorer som til sammen kan gi et bilde av de langsiktige konsekvensene for studenter i høyere yrkesfaglig utdanning. Disse indikatorene er delt inn i følgende tematiske områder:

- Gjennomføring
- Studiekvalitet
- Livskvalitet og psykisk helse

Tallene som blir presentert her, er hentet fra Database for statistikk om høyere yrkesfaglig utdanning (DBH-F), studentundersøkelsene Studiebarometeret for fagskolestudenter (NOKUT), Studentenes trivsels- og helseundersøkelse (SHoT), og Studenters levekår 2021 (SSB). Tall er presentert tilbake til 2018 (der det er mulig), og blir fremstilt på overordnet nivå og per fagområde. Utvikling over tid og mulig sammenheng med koronapandemien blir kort kommentert.

Følgende indikatorer er også omtalt og nærmere analysert i Tilstandsrapport for høgare yrkesfagleg utdanning 2023:⁹

- Fleksible utdanningstilbud
- Gjennomføring på normert tid
- Andel stryk

5.1 Gjennomføring

Vi skal her se nærmere på indikatorene fleksible utdanningstilbud, stryk, gjennomføring på normert tid og tidsbruk.

Tilstandsrapport for høgare yrkesfagleg utdanning 2023 viser at det har vært en stor vekst i andelen studenter som følger nettbasert undervisning siden 2018. Fra 2021 var de nettbaserte utdanningsformene i flertall. I 2022 har andelen studenter som følger nettbasert undervisning med og uten samling, økt til 60 prosent. Dette er et svært høyt tall sammenlignet med UH-sektoren, der bare 10 prosent av studentene er på det som kalles fleksible studietilbud (tilbud der undervisningen gis andre steder enn ved institusjonens ordinære studiesteder, eller som nettundervisning). Se Tilstandsrapport for høgare yrkesfagleg utdanning 2023 for mer informasjon om dette.

Koronapandemien kan ha hatt en forsterkende effekt på denne utviklingen, som startet flere år før pandemien. Under pandemien ble mer undervisning gjennomført digitalt, og omfanget av dette tilbudet økte mer enn før pandemien. Vi vil følge utviklingen videre for å se om dette er en varig trend.

⁹ hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/tilstandsrapport-for-hogare-yrkesfagleg-utdanning-2023

Tabell 5 Antall studenter etter utdanningsform, 2018–2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Stedbasert undervisning	10 015	10 389	11 594	11 824	11 177
Nettbasert med samlinger	3 932	4 489	6 073	8 127	9 017
Nettbasert undervisning	2 754	3 421	5 238	8 290	7 778
Totalt	16 701	18 299	23 279	28 241	27 972

Kilde: DBH-F

Andelen stryk gikk ned under koronapandemien for studenter i høyere yrkesfaglig utdanning, tilsvarende som for høyere utdanning. I 2022 er andelen stryk tilbake på omtrent samme nivå som 2018–2019. Fagområdet Økonomi og administrasjon skiller seg ut fra de øvrige ved å ha en relativt lav andel stryk i 2020 og en høy andel stryk i 2021 og 2022. Under pandemien økte antallet studenter på dette fagområdet kraftig på grunn av kurs som ble tilbudt permitterte. Det store hoppet i andelen stryk kan nok derfor i stor grad tilskrives pandemien og kombinasjonen høyt studenttall og nettbasert undervisning. Nettbasert undervisning er den undervisningsformen som har lavest grad av gjennomføring (HK-dir, 2023b).

Tabell 6 Andel stryk, etter fagområde 2018–2022

Fagområde	2018	2019	2020	2021	2022
Helse og velferd	1,3 %	1,5 %	1,6 %	1,1 %	3,0 %
Kreativ	7,5 %	8,2 %	6,7 %	5,2 %	5,7 %
Samferdsel	7,1 %	8,7 %	3,9 %	4,2 %	5,6 %
Teknisk	5,4 %	6,7 %	4,0 %	4,3 %	5,9 %
Økonomi og administrasjon	3,0 %	3,7 %	1,4 %	9,0 %	7,1 %
Annet	2,7 %	3,2 %	0,8 %	5,7 %	5,3 %
Totalt	5,2 %	6,1 %	3,8 %	4,5 %	5,5 %

Kilde: DBH-F

Gjennomføring på normert tid har vært stabil på rundt 65 prosent i flere år. Tallene for normert tid inkluderer ett ekstra semester, så det endelige tallet for 2022 blir ikke klart før til neste år. Det at fullføringsgraden er noe lavere enn før, kan være en konsekvens av koronapandemien, men det gjenstår å se om dette er tilfelle.

Tilstandsrapport for høgare yrkesfagleg utdanning 2023 viser at det er forskjeller i gjennomføringsgrad mellom de ulike fagområdene. Lavest gjennomføringsgrad er det innen helse og velferd, mens det er høyest gjennomføringsgrad innen fagområdene samferdsel og kreativ. Innen økonomi og administrasjon ser vi et fall i fullføringsgraden som starter i 2021.

Tabell 7 Fullføringsgrad på normert tid, etter fagområde 2019–2022

Fagområde	2019	2020	2021	2022
Helse og velferd	64 %	60 %	60 %	55 %
Kreativ	64 %	70 %	72 %	72 %
Samferdsel	72 %	70 %	77 %	71 %
Teknisk	64 %	63 %	63 %	64 %
ØkAdm	71 %	72 %	66 %	62 %
Anna	75 %	84 %	67 %	65 %
Totalt	66 %	65 %	64 %	62 %

Merknad: Gjelder studietilbud fra 30 studiepoeng og over

Kilde: DBH-F

På overordnet nivå viser tall fra Studiebarometeret for fagskolestudenter at tidsbruken på organiserte læringsaktiviteter har gått ned fra 2018 til 2022 med nærmere 4 timer per uke. Det er store forskjeller i tidsbruken i de ulike fagområdene. Samferdsel har klart høyest tidsbruk, mens økonomi og administrasjon har den laveste tidsbruken på organiserte læringsaktiviteter. Som i høyere utdanning, har nedgang i tidsbruk etter all sannsynlighet med pandemien å gjøre, siden det var færre organiserte læringsaktiviteter i denne perioden. Samtidig kan dette synes som en mer langvarig nedgang i tidsbruken til organiserte læringsaktiviteter, all den tid den har sunket siden 2018.

Tabell 8 Tidsbruk til organiserte læringsaktiviteter, etter fagområde 2018–2022

Fagområde	2018	2019	2020	2021	2022
Helse og velferd	12,0	9,1	9,6	8,7	9,2
Kreativ	22,0	22,1	23,0	21,3	20,7
Samferdsel	30,1	29,0	29,4	27,9	25,9
Teknisk	16,9	15,3	15,4	14,3	12,8
ØkAdm	11,0	9,7	8,8	8,5	8,3
Annet	23,1	24,8	23,1	11,5	11,0
Totalt	17,4	15,6	15,5	14,3	13,2

Kilde: NOKUT, Studiebarometeret

Tiden brukt til egenstudier er derimot ganske stabil over tid. Tabellen under viser at tidsbruken har ligget ganske stabil på vel 12 timer i uken siden 2018. Høyest ukentlig tidsbruk til egenstudier har studenter innen fagområdene kreativ og samferdsel.

Tabell 9 Gjennomsnittlig tidsbruk til egenstudier, etter fagområde 2018–2022

Fagområde	2018	2019	2020	2021	2022
Helse og velferd	11,9	10,6	10,8	10,0	10,6
Kreativ	18,0	17,4	17,2	16,7	18,5
Samferdsel	13,5	14,5	18,2	16,5	16,3
Teknisk	10,8	12,0	11,9	12,3	12,7
ØkAdm	12,2	13,5	11,9	11,5	10,1
Annet	10,2	11,6	10,2	8,8	10,1
Totalt	12,4	12,7	12,7	12,5	12,7

Kilde: NOKUT, Studiebarometeret

5.2 Studiekvalitet

Studiebarometeret for fagskolestudenter har vært gjennomført siden 2018. Vi har her samlet noen relevante spørsmål og indekser som ble, eller kan antas å ha blitt, påvirket av koronapandemien, og som kan gi et bilde på studiekvaliteten og studentenes tilfredshet.

Studentene blir spurt om overordnet tilfredshet med studieprogrammet de går på. Tabellen under viser at tilfredsheten har vært stabil med en gjennomsnittsscore på 4 frem til 2021, da tilfredsheten sank til 3,8. I 2022 har overordnet tilfredshet økt til 3,9 på overordnet nivå. Endringene er små, og er mest sannsynlig et utslag av pandemien. Det gjenstår å se om scoren øker til nivået før pandemien. Antallet fagskolestudenter har blant annet økt kraftig de siste årene, og dette vil kunne påvirke resultatene.

Tabell 10 Gjennomsnittsscorer overordnet tilfredshet med studieprogrammet, etter fagområde 2018–2022

Fagområde	2018	2019	2020	2021	2022
Helse og velferd	4,5	4,5	4,4	4,3	4,3
Kreativ	4,1	4,1	4,0	3,7	4,1
Samferdsel	3,7	3,8	3,8	3,6	3,6
Teknisk	3,7	3,7	3,7	3,5	3,7
ØkAdm	4,2	4,0	4,1	3,9	3,9
Annet	4,0	4,4	4,2	4,0	4,2
Totalt	4,0	4,0	4,0	3,8	3,9

Kilde: NOKUT, Studiebarometeret

Alle fagområdene hadde en nedgang i tilfredshet fra 2020 til 2021, og alle har økt tilfredshet i 2022. Helse og velferd og Kreativ har høyest tilfredshet blant fagskolestudentene.

Studiebarometeret kartlegger også hvor motiverte studentene er for studieinnsats. For påstanden «jeg er motivert for studieinnsats» var det en nedgang fra 4,0 i 2020 til 3,8 i 2021. I 2022 økte tilfredsheten igjen, og er tilbake på 4,0. Her ser vi antagelig en konsekvens av koronapandemien og ikke en mer langvarig nedgang i motivasjon som for studenter i høyere utdanning (se avsnitt 3.3).

Tabell 11 Gjennomsnittsscore motivasjon for studieinnsats, etter fagområde 2018–2022

Fagområde	2018	2019	2020	2021	2022
Helse og velferd	4,5	4,5	4,4	4,1	4,3
Kreativ	4,1	4,1	4,0	3,8	4,2
Samferdsel	3,7	3,8	3,9	3,5	3,8
Teknisk	3,8	3,8	3,7	3,5	3,8
ØkAdm	4,2	4,2	4,1	4,0	4,1
Annet	4,1	4,3	4,2	4,0	4,2
Totalt	4,1	4,1	4,0	3,8	4,0

Kilde: NOKUT, Studiebarometeret

Fagskolestudenter innen fagområdene Helse og velferd og Kreativ er spesielt godt motiverte for studieinnsats. Studenter i høyere yrkesfaglig utdanning har høyere gjennomsnittsscore på motivasjon for studieinnsats enn studenter i høyere utdanning.

Sosialt og faglig miljø er viktig. Gjennomsnittlig tilfredshet for fagskolestudentene gikk ned i 2021 til 3,6, men har økt igjen i 2022 til 3,9. Det er noe variasjon mellom de ulike fagområdene, og Helse og Velferd og Kreativ scorer høyest. Det er ikke unaturlig at det sosiale og faglige miljøet scorer dårligere under koronapandemien. Det gjenstår å se om gjennomsnittsscoren kommer opp på det samme nivået som før pandemien.

Tabell 12 Gjennomsnittsscore på indeks for sosialt og faglig miljø, etter fagområde 2018–2022

Fagområde	2018	2019	2020	2021	2022
Helse og velferd	4,2	4,2	4,1	3,7	4,0
Kreativ	4,0	4,0	4,1	3,6	4,0
Samferdsel	4,2	4,1	4,1	3,6	3,9
Teknisk	4,0	4,0	3,9	3,5	3,8
ØkAdm	3,9	3,8	3,9	3,5	3,7
Annet	4,1	4,2	4,2	3,9	4,1
Totalt	4,1	4,1	4,0	3,6	3,9

Kilde: NOKUT, Studiebarometeret

5.3 Livskvalitet og psykisk helse

Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) kartlegger studentenes helse og trivsel i bred forstand, med hovedvekt på psykososiale forhold. Fagskolestudenter ble for første gang inkludert i undersøkelsen gjennomført i 2022 (SHoT, 2022).

I undersøkelsen fra 2022 rapporterer FHI at de ser en betydelig økning i rapporterte psykiske plager blant studenter i høyere utdanning fra 2010-undersøkelsen og frem til undersøkelsen i 2022. Siden fagskolestudenter først ble inkludert i 2022, har vi ikke mulighet til å se på utvikling over tid. Når vi sammenligner med studenter fra høyere utdanning, ser vi imidlertid at resultatene er ganske like – det er en noe lavere andel fagskolestudenter som har psykiske plager, og livskvaliteten oppleves likt, jf. tabell under.

Vi kan forvente at også fagskolestudentenes livskvalitet ble påvirket av pandemien. Samtidig har vi bare målingen fra 2022 for fagskolestudentene, men det er interessant å se disse resultatene i sammenheng med utviklingen for studenter i høyere utdanning.

Tabell 13 Resultater fra SHoT 2022, sammenstilling HU og HYU

SHoT 2022	HU	HYU
Psykiske plager blant studenter (HSCL-5, alvorlig)	35 %	32 %
Livskvalitet – andel dårlig	31 %	31 %
Livskvalitet – andel god	42 %	42 %

Kilde: Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2022

I undersøkelsen Studenters levekår 2021 (SSB, 2021) fremkommer det at 29 prosent av fagskolestudenter har lav tilfredshet med livet, 50 prosent har middels tilfredshet, og 21 prosent har høy tilfredshet med livet. Fagskolestudenter har en noe høyere tilfredshet med livet enn andre studenter i høyere utdanning.

Som nevnt i kapittel 3, konkluderer levekårsundersøkelsen med at det er unge heltidsstudenter som i størst grad sliter med psykiske plager og ensomhet. Vi kan anta at utfordringene knyttet til psykisk helse er noe mindre for fagskolestudenter, siden disse i snitt er eldre enn studenter ved universiteter og høyskoler. Man kan likevel anta at koronapandemien har medført en forverring for mange studenter, og det er derfor viktig å følge utviklingen også for fagskolestudenter fremover.

6 Kilder

- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (2023). Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023 (2/2023). hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2023
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (2022). Tilstandsrapport for høyere utdanning 2022 (9/2022). hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2022-undefined
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (2023b). Tilstandsrapport for høgare yrkesfagleg utdanning 2023 (5/2023). hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/tilstandsrapport-for-hogare-yrkesfagleg-utdanning-2023
- Folkehelseinstituttet (2023). Konsekvenser av covid-19-pandemien for barn og unges liv og psykiske helse: andre oppdatering av en hurtigoversikt. Rapport. [Konsekvenser av covid-19-pandemien for barn og unges liv og psykiske helse: andre oppdatering av en hurtigoversikt \(fhi.no\)](https://fhi.no/konsekvenser-av-covid-19-pandemien-for-barn-og-unges-liv-og-psykiske-helse-andre-oppdatering-av-en-hurtigoversikt)
- Folkehelseinstituttet (2023b). Psykiske plager hos barn og unge (del av Folkehelse rapporten). [Psykiske plager og lidelser hos barn og unge - FHI](https://fhi.no/psykiske-plager-og-lidelser-hos-barn-og-unge-fhi)
- Kunnskapsdepartementet (2022). Supplerende tildelingsbrev nr. 5 til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. [Supplerende tildelingsbrev nr. 5 til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse \(regjeringen.no\)](https://regjeringen.no/supplerende-tildelingsbrev-nr-5-til-direktoratet-for-hoyere-utdanning-og-kompetanse)
- NIFU (2021). Et akademisk annerledesår. (Rapport 2021:9). [Et akademisk annerledesår \(unit.no\)](https://unit.no/et-akademisk-annerledesar)
- NIFU (2021b). Lettere overgang til arbeidslivet med fersk mastergrad. Policy Brief 07.06.2022. [Lettere overgang til arbeidslivet med fersk mastergrad \(unit.no\)](https://unit.no/lettere-overgang-til-arbeidslivet-med-fer-sk-mastergrad)
- NIFU (2021c). Når timene telles. Tidsbruksundersøkelsen 2021 (2021:15). [Når timene telles: Tidsbruksundersøkelsen 2021. En kartlegging av tidsbruk blant vitenskapelig og faglig tilsatte ved norske universiteter og høyskoler \(unit.no\)](https://unit.no/nar-timene-telles-tidsbruksundersokelsen-2021-en-kartlegging-av-tidsbruk-blant-vitenskapelig-og-faglig-tilsatte-ved-norske-universiteter-og-hogskoler)
- NOKUT (2023). Studiebarometeret 2022 – Hovedtendenser (2/2023). [studiebarometeret-2022 hovedtendenser 2-2023.pdf \(nokut.no\)](https://nokut.no/studiebarometeret-2022-hovedtendenser-2-2023.pdf)
- NOKUT (2021). Underviserundersøkelsen 2021. Hovedrapport (10/2021). [underviserundersokelsen-2021 hovedrapport 10-2021.pdf \(nokut.no\)](https://nokut.no/underviserundersokelsen-2021-hovedrapport-10-2021.pdf)
- OsloMet/NOVA (2022). Ungdata 2022. [Ungdata-rapport 2022 \(oslomet.no\)](https://oslomet.no/ungdata-rapport-2022)
- SHoT (2022). Studentenes helse- og trivselsundersøkelse. Hovedrapport 2022. [SHoT 2022 Rapport.pdf \(studenthelse.no\)](https://studenthelse.no/shot-2022-rapport.pdf)
- SHoT (2022b). Studentenes helse og trivselsundersøkelse Fagskole og Universitet/høyskole. [untitled \(studenthelse.no\)](https://studenthelse.no/untitled)

SSB (2022). [Høy arbeidsbelastning blant studenter med jobb \(ssb.no\)](https://ssb.no)

SSB (2021). Studenters levekår 2021 (2022/34). [Studenters levekår 2021. En levekårsundersøkelse blant studenter i høyere utdanning \(ssb.no\)](https://ssb.no)

Twenge, J. M., Martin, G. N., & Campbell, W. K. (2018). Decreases in psychological well-being among American adolescents after 2012 and links to screen time during the rise of smartphone technology. [Decreases in psychological well-being among American adolescents after 2012 and links to screen time during the rise of smartphone technology. \(apa.org\)](https://apa.org)

Utdanningsdirektoratet (2022). [Høye standpunkt karakterer for elever i videregående skole også i 2021–2022 \(udir.no\)](https://udir.no)

VG (2022). [Så mye økte karakterene på VGS under pandemien - VG](https://vg.no)

7 Vedlegg

Vedleggstabeller: <https://vedlegg.hkdir.no/Korona/2023>

